

Monitoring Commissie Corporate Governance
T.a.v. Prof. dr. J.A. van Manen
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Postbus 7984
1008 AD Amsterdam
Antonio Vivaldistraat 2-8
1083 HP Amsterdam
T 020 301 03 01
nba@nba.nl
www.nba.nl

Datum	Onderwerp	Referentie	Bijlage(n)	Doorkiesnummer
6 april 2016	Reactie op voorstel herziening code			T 020-3010210

Geachte heer Van Manen,

Met grote interesse hebben wij kennis genomen van het door de Monitoring Commissie Corporate Governance Code gepresenteerde voorstel voor herziening van de Code. De Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) maakt graag gebruik van uw uitnodiging om hierop een reactie te sturen.

De accountantssector heeft in 2014 een reeks maatregelen gepresenteerd voor de verbetering van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de accountantscontrole. Een belangrijk doel is het verschaffen van duidelijkheid over de rol en de taken van de accountant binnen het totale systeem van corporate governance. Een herziening van de Code is met het oog hierop van groot belang. Wij zijn verheugd dat in het voorstel een aantal zaken is opgenomen waarvoor wij eerder in het bijzonder uw aandacht hebben gevraagd. Wij delen dan ook graag onze opmerkingen en suggesties bij de voorgestelde principes en best practice bepalingen.

Langetermijnwaardecreatie en integer handelen

De NBA verwelkomt het belang dat u hecht aan langetermijnwaardecreatie. Uit de tekst van de preambule bij de door u voorgestelde nieuwe Code maken wij op dat u hiermee bedoelt het creëren van waarde op de lange termijn voor alle bij de vennootschap betrokken stakeholders. Dit grote maatschappelijke belang kunnen wij alleen maar onderschrijven. Gelet op de importantie die u hieraan toedicht, is er naar onze mening wel nog ruimte om de focus op langetermijnwaardecreatie verder uit te werken in de verschillende principes en best practice bepalingen.

Hoewel het eerste hoofdstuk van de door u voorgestelde nieuwe Code 'Langetermijnwaardecreatie' als titel heeft, gaat dit hoofdstuk vooral in op risicobeheersing en de rol hierbij van respectievelijk bestuur, raad van commissarissen, interne audit functie en externe accountant. Volgens het voorgestelde principe 1.2 is het bestuur verantwoordelijk voor het vaststellen van de *risk appetite* en het beheersen van de risico's verbonden aan de strategie en de activiteiten van de vennootschap. In de betreffende best practice bepalingen missen we het verband met de langetermijnwaardecreatie en ook met de door u van belang geachte cultuur.

Volgens het door u voorgestelde principe 2.5 is het bestuur verantwoordelijk voor het vormgeven van een cultuur die is gericht op langetermijnwaardcreatie. In de daarop volgende best practice bepalingen lijkt dit te worden ingekaderd tot het stimuleren van openheid en aanspreekbaarheid binnen de eigen organisatie. In de preambule geeft u aan dat alle bij de vennootschap betrokken stakeholders erop moeten kunnen vertrouwen dat hun belangen worden behartigd en dat dit integer handelen van het bestuur vergt. Wij zouden bij het toepassen van het begrip cultuur in de Code dan ook in algemenere zin willen uitgaan van een cultuur waarbij in de hele organisatie integer handelen voorop wordt gesteld. Openheid en aanspreekbaarheid kunnen hieraan bijdragen, maar zijn geen doel op zich.

De NBA vindt het positief dat u voorstelt om de huidige koppeling van de in control verklaring met de financiële verslaggevingsrisico's op te heffen en deze te verbreden naar alle vormen van risico's. Wij voegen hieraan toe dat de kwaliteit en betekenis van een dergelijke brede in control verklaring mede afhangt van de samenwerking tussen bestuur, management en alle onderdelen van een organisatie, inclusief financiële functie, de risicomanagementfunctie en ook operationele/bedrijfstechnische functies. Met name in de financiële sector speelt de risicomanagementfunctie een grote rol bij het vaststellen van de risicohouding en het toetsen van de werking van de risico- en controlesystemen.

Wij zijn ook verheugd met de voorgestelde best practice bepaling 1.4.2 waaruit voortvloeit dat het bestuur zich expliciet uitspreekt over de continuïteit van de vennootschap voor de komende twaalf maanden. Met het oog op de langetermijnwaardcreatie en de verantwoording hierover lijkt het echter relevant dat het bestuur ook inzicht geeft in de lange termijn verwachtingen en vooruitzichten. Hierbij kan worden gedacht aan een Nederlandse variant op de in de UK Corporate Governance Code opgenomen 'viability statement'. Hierin moet het bestuur over een zelf te bepalen periode aangeven hoe ze de vooruitzichten heeft beoordeeld en of ze een redelijke verwachting heeft dat de onderneming deze periode blijft voortbestaan. Hierbij kan worden aangesloten bij de periode waarvoor een strategisch plan is opgesteld.

Volgens het door u voorgestelde principe 1.1 is het bestuur verantwoordelijk voor de continuïteit van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en richt zij zich hierbij op de langetermijnwaardcreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Bij langetermijnwaardcreatie gaat het volgens uw voorstel om het creëren van waarde voor alle bij de vennootschap betrokken stakeholders. De vraag is of de continuïteit van de vennootschap daar altijd in past. Het bestuur zal naar onze mening ook integer moeten handelen wanneer een bedrijfsmodel niet meer levensvatbaar is en de continuïteit van de vennootschap niet meer kan worden gewaarborgd.

Verantwoording

In de preambule geeft u aan dat de toegevoegde waarde van de Code, als instrument van zelfregulering, bij uitstek ligt in het daaruit voortvloeiende gedrag van bestuurders, commissarissen en aandeelhouders. Om het gewenste gedrag te kunnen bewerkstelligen zal uit de in de Code neergelegde principes en best practice bepalingen niet alleen duidelijk moeten volgen wie waarvoor verantwoordelijk is, maar ook op welke wijze hierover verantwoording wordt afgelegd.

De aspecten waarover verantwoording moet worden afgelegd staan in uw voorstellen verspreid over de verschillende principes en best practice bepalingen. Om voor iedereen inzichtelijk te maken wie waarover op welke wijze verantwoording af moet leggen ver-

dient het aanbeveling om in ieder geval de best practice bepalingen met betrekking tot de inhoud van het bestuursverslag (respectievelijk 1.1.3, 1.4.1, 1.4.2, 1.7.7, 2.1.3, 2.5.5, 2.6.3, 2.6.4, 4.2.7) en het verslag van de raad van commissarissen (respectievelijk 1.1.2, 1.3.6, 1.5.4, 1.6.3, 1.7.7, 2.1.8, 2.3.5, 2.3.11, 2.4.3) samen te voegen in een apart onderdeel dat ziet op de wijze van verantwoording. Daarbij moet ook zoveel mogelijk consistentie worden betracht in de beschrijving van de verschillende verantwoordelijkheden.

Op grond van artikel 2:393 lid 4 BW brengt de externe accountant omtrent zijn onderzoek verslag uit aan de raad van commissarissen en aan het bestuur. Volgens de wet maakt hij daarbij ten minste melding van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. In best practice bepaling V.4.3 van de huidige Code worden ook andere belangrijke onderwerpen genoemd die in het accountantsverslag onder de aandacht van het bestuur en de raad van commissarissen zouden moeten worden gebracht. De NBA begrijpt niet waarom u voorstelt om deze bepaling te schrappen. Het argument dat de genoemde opsomming naar uw oordeel niet uitputtend is, lijkt ons niet valide. Zo is de opsomming van onderwerpen waarover volgens de voorgestelde best practice bepaling 2.3.11 verslag moet worden gedaan in het verslag van de raad van commissarissen evenmin uitputtend. Met het oog op het afleggen van verantwoording door de accountant pleiten wij ervoor om in de Code belangrijke in het accountantsverslag te behandelen thema's expliciet te benoemen.

Verantwoordelijkheid externe accountant

In uw voorstel geeft u aan dat de focus op de langetermijnwaardecreatie aansluit bij recente ontwikkelingen waarbij ondernemingen (meer) rekening houden met de risico's en kansen op het gebied van niet-financiële aspecten van de onderneming. U noemt zelf de ontwikkelingen op het terrein van *integrated reporting* en de verplichtingen die voortvloeien uit de binnenkort in nationale wetgeving te implementeren Europese Richtlijn 2014/95/EU inzake bekendmaking van niet-financiële informatie en diversiteit.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de onlangs in werking getreden Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening. Op grond hiervan moet de accountant enerzijds een oordeel geven over of het bestuursverslag strookt met de jaarrekening en of het bestuursverslag volgens de wettelijke voorschriften is opgesteld en anderzijds verklaren of er, in het licht van de tijdens de controle verkregen kennis en begrip omtrent de onderneming en haar omgeving, materiële onjuistheden in het bestuursverslag zijn vastgesteld. Uit de reacties op het wetsvoorstel voor de implementatie van de hierboven genoemde Richtlijn 2014/95/EU blijkt dat gebruikers veel waarde hechten aan een controle van de in het bestuursverslag opgenomen niet-financiële informatie. Met deze wetenschap dringen wij aan op het scheppen van duidelijkheid over wat er van de externe accountant wordt verwacht. Ook in het door u gepresenteerde voorstel voor de herziening van de Code.

Volgens de voorgestelde best practice bepaling 1.1.3 wordt in het bestuursverslag verantwoording afgelegd over de visie op lange termijn waardecreatie en de strategie ter realisatie daarvan. Uit uw voorstel blijkt niet duidelijk welke rol hierbij van de externe accountant wordt verwacht. Dit blijkt ook niet uit de voorgestelde best practice bepaling 1.2.1 waar het gaat om het risico assessment. Uit de voorgestelde best practice bepaling 1.5.5 volgt dat de raad van commissarissen onverwijld wordt geïnformeerd door de externe accountant over materiële onregelmatigheden binnen de vennootschap. Wordt van de externe accountant verwacht dat hij de raad van commissarissen informeert louter op basis van een vermoeden of wordt hij geacht eerst nader onderzoek te hebben gedaan? Uit dezelfde bepaling volgt dat de raad van commissarissen toezicht houdt op een onaf-

hankelijk onderzoek naar de geconstateerde onregelmatigheden. Voor ons is niet duidelijk wat in dit kader wordt bedoeld met “onafhankelijk”. In de huidige praktijk speelt de externe accountant hierbij vaak een rol. Valt dat hier ook onder?

Uit de voorgestelde best practice bepaling 1.7.7 vloeit voort dat de externe accountant het bestuur en de raad van commissarissen informeert, indien hij bij de uitvoering van de werkzaamheden stuit op een onjuiste weergave van de naleving van de Code door de vennootschap in het bestuursverslag, inclusief de corporate governance verklaring, dan wel het verslag van de raad van commissarissen. Voor ons is niet duidelijk wat hier wordt bedoeld met “een onjuiste weergave”. Hiervoor kan beter worden aangesloten bij bestaande wetgeving. De externe accountant doet geen zelfstandig onderzoek naar de naleving van de Code. In het kader van zijn onderzoek van de jaarrekening kan hij wel stuiten op materiële onjuistheden in het bestuursverslag zoals bedoeld in de hiervoor genoemde Uitvoeringswet richtlijn jaarrekening. Op grond van de wet is de accountant reeds gehouden om hierover verslag uit te brengen aan de raad van commissarissen en het bestuur.

Verslag van de raad van commissarissen

Van de raad van commissarissen wordt een actieve en kritische houding verwacht. De NBA acht het daarom van belang dat het verslag van de raad van commissarissen toereikende en betekenisvolle informatie bevat over de wijze waarop de raad van commissarissen zijn toezichthoudende taak heeft ingevuld en uitgevoerd. In de voorgestelde best practice bepaling 2.3.11 geeft u met een verwijzing naar andere best practice bepalingen de onderwerpen aan waarover in ieder geval verslag moet worden gedaan door de raad van commissarissen. Deze verwijzing naar andere bepalingen geeft wat ons betreft onvoldoende inzicht in wat van de inhoud van het verslag van de raad van commissarissen mag worden verwacht. Daarnaast leidt het volgen van de genoemde bepalingen naar onze mening onvoldoende tot het opnemen van voor aandeelhouders en andere stakeholders relevante informatie.

In uw toelichting op het thema ‘Meer focus op langetermijnwaardcreatie’ geeft u aan dat de raad van commissarissen ten minste eenmaal per jaar de strategie en de hiermee verbonden risico’s bespreekt en hiervan verantwoording aflegt in het verslag van de raad van commissarissen. Op grond van de voorgestelde best practice bepaling 1.1.2 behoeft echter louter melding te worden gemaakt van deze bespreking. Het afleggen van verantwoording houdt naar onze mening in dat ten minste informatie moet worden gegeven over hoe de raad van commissarissen de processen waarmee de strategie tot stand is gekomen en is uitgevoerd heeft beoordeeld. Daarnaast zou het verslag van de raad van commissarissen volgens ons in ieder geval informatie moeten bevatten over hoe de in best practice bepaling 1.5.1 genoemde naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van de interne audit functie en de externe accountant zijn besproken. Op deze wijze kan een verband worden gelegd met de opmerkingen van de externe accountant in zijn controleverklaring. Volgens het voorgestelde principe 2.5 houdt de raad van commissarissen toezicht op het door het bestuur vormgeven van een cultuur die is gericht op langetermijnwaardcreatie. Het lijkt aangewezen dat ook hierover verantwoording wordt afgelegd in het verslag van de raad van commissarissen.

Interne audit functie

De NBA onderschrijft volledig de door u benadrukte belangrijke rol van de interne audit-functie in de risicobeheersing van de vennootschap. In uw toelichting op het thema 'versteving van risicomangement' geeft u aan te willen benadrukken dat de functie-oefening van de interne audit functie en de externe accountant complementair aan elkaar zijn. Wij benadrukken op onze beurt dat de externe accountant een ongedeelde verantwoordelijkheid heeft voor de controle van de jaarrekening van de vennootschap. Deze verantwoordelijkheid wordt niet verminderd doordat de accountant gebruik maakt van de werkzaamheden van de interne audit functie. Het bestuur is immers verantwoordelijk voor het functioneren van de interne auditfunctie en in die zin kent de interne audit-functie niet dezelfde onafhankelijkheid als de externe accountant.

Werkzaamheden van de interne audit functie kunnen op uiteenlopende onderdelen een waardevolle aanvulling zijn op die van de externe accountant. Hiervoor is wel nodig dat het werkplan van de interne audit functie, zoals al vastgelegd in de voorgestelde best practice bepaling 1.3.3, wordt afgestemd met de externe accountant. Zo bevelen wij aan dat de interne audit functie een jaarlijks onderzoek doet naar de naleving van de Code en een kopie van het onderzoeksrapport verstrekt aan de externe accountant. Dit onderzoek van de interne audit functie zou standaard onderdeel kunnen zijn van het werkplan als bedoeld in best practice bepaling 1.3.3 (Werkplan van de interne auditfunctie). Verder speelt de interne audit functie een belangrijke rol bij het proces waarbij het bestuur zich vergewist van de werking van de genomen maatregelen voor de inbedding van de cultuur zoals bedoeld in best practice bepaling 2.5.3 sub iv (Verantwoordelijkheid bestuur voor cultuur). De interne auditfunctie speelt daarnaast een belangrijke rol bij het onderzoek naar geconstateerde onregelmatigheden als bedoeld in de voorgestelde best practice bepaling 1.5.5 (Toezicht op onregelmatigheden).

Uitleg over de naleving

In uw voorstel handhaaft u het 'pas toe of leg uit'-principe op grond waarvan vennootschappen de Code naleven door de principes en best practice bepalingen toe te passen dan wel kwalitatief goede uitleg te geven waarom van een bepaling wordt afgeweken. Tegelijk geeft u aan meer richting te willen geven aan dit principe en de kwaliteit van de uitleg een prominente plek te willen geven in de Code. Hiervoor heeft u na de preambule en voor het eerste hoofdstuk van de Code een passage opgenomen over de naleving van de Code. De status van deze passage is onduidelijk. De NBA vraagt zich dan ook af of dit de kwaliteit van de uitleg daadwerkelijk gaat verbeteren.

De NBA pleit ervoor om vennootschappen per principe informatie te laten verstrekken over de wijze waarop de Code wordt nageleefd ('pas toe en leg uit'). Dit om een goede beoordeling mogelijk te maken van de in het bestuursverslag opgenomen corporate governance informatie. Uw voorstel lijkt hieraan tegemoet te komen. Volgens de passage over de naleving van de Code vermeldt de vennootschap elk jaar in haar bestuursverslag of op haar website op welke wijze zij de principes van de Code in het afgelopen jaar heeft toegepast. De mogelijkheid om de betreffende vermelding enkel op de website te doen komt de toegankelijkheid en de beoordeling van deze informatie evenwel niet ten goede. Wij pleiten ervoor om deze vermelding in ieder geval te doen opnemen in het bestuursverslag. Te meer daar de accountant de inhoud van het bestuursverslag betreft bij zijn onderzoek naar de jaarrekening.

Tot slot

In de bijlage bij deze brief hebben wij meer gedetailleerd commentaar bij de verschillende principes en best practice bepalingen opgenomen. Wij lichten onze opmerkingen en suggesties en ander commentaar graag nader toe.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur NBA,

(w.g.)
Pieter J.A.M. Jongstra RA
Voorzitter

C.C. VEB, Eumedion, Euronext, FNV, CNV, VEUO, VNO-NCW, Ministers van Economische Zaken, Veiligheid en Justitie en Financiën, Vaste Kamercommissies voor Veiligheid en Justitie en Financiën

Bijlage met commentaar bij principes en best practice bepalingen

Indeling Code

De NBA verwelkomt uw keuze voor de overstap van een functionele naar een thematische indeling van de Code. Tegelijk constateren we dat u deze nieuwe indeling niet stringent toepast, omdat er nog steeds een apart vierde hoofdstuk is voor de (algemene vergadering van) aandeelhouders. Daarnaast zou een inhoudsopgave de toegankelijkheid ten goede kunnen komen.

1.1.1 Strategie voor lange termijn waardecreatie

Het realiseren van een visie op langetermijnwaardecreatie vereist vooral een reflectie op de houdbaarheid van de strategie vanuit de kansen en risico's voor de vennootschap.

1.1.2 Rol raad van commissarissen

Volgens deze best practice bepaling betreft het bestuur de raad van commissarissen zowel bij het formuleren van de visie op als van de strategie ter realisatie van langetermijnwaardecreatie. Vervolgens de voorgestelde tekst wordt alleen de strategie en de toelichting daarop ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van commissarissen. Onduidelijk is waarom het uitgangspunt voor de strategie, namelijk de visie op de langetermijnwaardecreatie, niet ook ter goedkeuring zou moeten worden voorgelegd.

1.2.1 Risico assessment

De inventarisatie en analyse van risico's moet niet alleen op bestuursniveau maar ook binnen andere organisatielagen plaatsvinden. Zeker bij financiële instellingen is een goede control- en riskmanagementfunctie van belang.

1.3.2 Beoordeling interne audit functie

De interne audit functie vervult een belangrijke rol voor zowel het bestuur als voor de auditcommissie. Wij stellen om die reden de volgende aanpassing van de tekst voor: *"Het bestuur beoordeelt tezamen met de auditcommissie het functioneren van de interne audit functie"*.

1.3.3 Werkplan van de interne audit functie

De tekst van deze bepaling gaat uit van een volgtijdelijke afstemming van het werkplan. Eerst met de externe accountant waarna goedkeuring door bestuur en auditcommissie volgt. Afstemming is belangrijk maar hoeft niet noodzakelijkerwijs in die volgorde plaats te vinden. Het werkplan van de interne auditor is gebaseerd op een grondige risico analyse die o.a. wordt afgestemd met de risico analyse van de externe accountant. Ook dient het werkplan rekening te houden met specifieke aandachtspunten die vanuit het bestuur en de auditcommissie worden aangedragen. Deze punten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de cultuur en het gedrag binnen de vennootschap. Wij stellen om die reden de volgende aanpassing van de tekst voor: *"De interne auditfunctie stelt een intern werkplan op, stemt het werkplan af met de externe accountant, en legt het werkplan ter goedkeuring voor aan het bestuur en de auditcommissie"*.

1.3.4 Uitvoering werkzaamheden

Het is belangrijk dat de interne audit functie zoveel als mogelijk onafhankelijk van het bestuur kan functioneren. Met het oog hierop verdient het de voorkeur dat de interne audit functie periodiek overleg heeft met de voorzitter van de auditcommissie buiten aanwezigheid van het bestuur.

1.3.5 Rapportages bevindingen

Sommige aanbevelingen van de externe accountant kunnen betrekking hebben op waarderingskwesties waarbij een diepgaande kennis van IFRS wordt vereist. Het ligt minder voor de hand om de interne audit functie te laten rapporteren over de opvolging van dit type aanbevelingen. De interne auditor zou wel het proces kunnen beoordelen. Een nadere nuancering in deze best practice bepaling is derhalve wenselijk. Wij stellen om die reden de volgende tekstaanpassing voor: *“iii tekortkomingen in de opvolging van aanbevelingen van de interne audit functie en, voor zover dat past in het werkplan, in de opvolging van aanbevelingen van de externe accountant”*.

1.3.6 Ontbreken interne audit functie

De Commissie stelt voor om de auditcommissie tevens te laten beoordelen of alternatieve maatregelen zijn getroffen waarmee de taak van de interne audit functie op een adequate wijze wordt ingevuld. Wij zijn van mening dat ook de getroffen alternatieve maatregelen in het verslag van de raad van commissarissen zouden moeten worden beschreven. Wij stellen de volgende tekstaanpassing voor: *“De raad van commissarissen neemt, op voorstel van de auditcommissie, de conclusies alsmede eventuele aanbevelingen die daaruit voortkomen en een korte beschrijving van de genomen alternatieve maatregelen, op in het verslag van de raad van commissarissen”*.

1.4.1 Verantwoording

Volgens de tekst van deze bepaling “kan” bij het in het bestuursverslag beschrijven van de voornaamste risico’s worden gedacht aan strategische, operationele, financiële, compliance en niet-financiële risico’s. Wij zouden ten eerste het vrijblijvende “kan” willen vervangen door het meer dwingende “moet”. Daarnaast missen wij in deze opsomming de financiële verslaggevingsrisico’s en fraude. Uit recente affaires bij beursgenoteerde ondernemingen blijkt eens te meer dat dit risico’s zijn met een grote impact op de continuïteit van de onderneming.

1.4.2 In control verklaring in het bestuursverslag

Volgens deze bepaling verklaart het bestuur in het bestuursverslag dat de verwachting is dat de continuïteit van de vennootschap voor de komende twaalf maanden gewaarborgd is. Om duidelijk te maken op welke periode deze verklaring ziet stellen wij de volgende tekstaanpassing voor: *“iii. dat de verwachting is dat de continuïteit van de vennootschap voor de twaalf maanden na ondertekening van de jaarrekening gewaarborgd is”*.

1.5.3 Verslag auditcommissie

Volgens deze bepaling brengt de auditcommissie aan de raad van commissarissen een verslag uit waarin onder meer aandacht wordt besteed aan *“een beoordeling van de effectiviteit van de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, bedoeld in best practice bepalingen 1.2.1 tot en met 1.2.3”*. Uit deze tekst blijkt niet duidelijk welke ‘beoordeling’ wordt bedoeld: die van het bestuur of de auditcommissie? Wij nemen aan dat het hier gaat om de beoordeling door de auditcommissie. Met het oog daarop stellen wij de volgende tekstaanpassing voor: *“i. de wijze waarop de effectiviteit van de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen is beoordeeld”*.

Verder stellen wij in lijn met ons commentaar bij best practice bepaling 1.4.2 de volgende tekstaanpassing voor: *“iv. de verwachting of de continuïteit van de vennootschap voor de twaalf maanden na ondertekening van de jaarrekening is gewaarborgd”*.

1.5.4 Raad van commissarissen

Volgens deze bepaling wordt van de besprekingen over de onderwerpen waarover de auditcommissie verslag uitbrengt melding gemaakt in het verslag van de raad van commissarissen. Het enkel melding maken van de gehouden besprekingen lijkt wat mager, gelet op het belang van de in best practice bepaling 1.5.3 genoemde onderwerpen waarover de auditcommissie verslag uitbrengt.

1.5.5 Toezicht op onregelmatigheden

Volgens deze bepaling wordt de raad van commissarissen onverwijld geïnformeerd door het bestuur en de externe accountant over materiële onregelmatigheden binnen de vennootschap. Duidelijk moet zijn dat het hier om een ongedeelde verantwoordelijkheid gaat. Wanneer het bestuur zelf is betrokken bij dergelijke onregelmatigheden lijkt het immers niet waarschijnlijk dat het bestuur hiervan melding doet. In voorkomend geval rust naar onze mening ook op de interne audit functie de verplichting om (vermeende) onregelmatigheden te onderzoeken, hierover in gesprek te gaan met het bestuur en indien nodig de raad van commissarissen en de externe accountant hierover te informeren. De aandacht van betrokken partijen moet overigens in de eerste plaats gericht zijn op het voorkomen van onregelmatigheden en een goede risico assessment.

1.6.2 Opdracht

Het verdient aanbeveling dat bij het formuleren van de opdracht aan de externe accountant ook aandacht wordt besteed aan de samenstelling van het controleteam.

1.6.4 Vertrek van de externe accountant

De NBA begrijpt dat u bij de formulering van de principes en best practice bepalingen overlap met wetgeving zoveel mogelijk wilt voorkomen. Wij zien daarom niet de toegevoegde waarde van de voorgestelde best practice bepaling 1.6.4 op grond waarvan de vennootschap een persbericht moet publiceren bij een tussentijds vertrek van de externe accountant. In uw toelichting haalt u artikel 2:393 lid 2 BW aan op grond waarvan het bestuur en de accountant al gehouden zijn de Autoriteit Financiële Markten onverwijld in kennis te stellen van de intrekking van de opdracht door de rechtspersoon of tussentijdse beëindiging ervan door de accountant. Daarnaast vloeit uit wetgeving voort dat de algemene vergadering moet worden ingeschakeld bij het benoemen van een nieuwe accountant. Dit laatste ligt ook besloten in het door u voorgestelde principe 1.6 (Benoeeming en beoordeling functioneren externe accountant).

1.7.1 Informatievoorziening aan externe accountant

Dat het bestuur er zorg voor draagt dat de externe accountant tijdig alle informatie ontvangt die nodig is voor de uitvoering van zijn werkzaamheden zou een vanzelfsprekendheid moeten zijn. Wij dringen in ieder geval aan op het schrappen van de zin "*Het bestuur stelt de externe accountant in de gelegenheid om op de informatie te reageren*". Wanneer en op welke wijze de externe accountant reageert op aan hem door het bestuur verstrekte informatie volgt genoegzaam uit alle wet- en regelgeving die ziet op de uitvoering van de wettelijke controle van de jaarrekening.

1.7.2 Auditplan en bevindingen externe accountant

Volgens deze bepaling is er in het overleg tussen de auditcommissie en de externe accountant "*ook ruimte om onderwerpen te adresseren die zien op de cultuur en het gedrag binnen de met de vennootschap verbonden onderneming*". Volgens de toelichting bij het thema 'Cultuur' acht uw Commissie het van belang om een gezonde cultuur van openheid en aanspreekbaarheid te implementeren en te waarborgen. In dat licht bezien lijkt deze bepaling wel erg vrijblijvend. Naar analogie met de tekst in de voorgestelde best practicebepaling 1.3.5 (Rapportages bevindingen) stellen wij de volgende tekstaan-

passing voor: *“In het overleg tussen de auditcommissie en de externe accountant worden ook onderwerpen geadresseerd die zien op de cultuur en het gedrag...”*.

1.7.5 Constatering onregelmatigheden door externe accountant

Uit deze bepaling volgt dat de auditcommissie het eerste aanspreekpunt is voor de externe accountant wanneer deze onregelmatigheden constateert bij de uitvoering van zijn opdracht. Deze bepaling lijkt overbodig, nu in de voorgestelde best practice bepaling 1.5.5 (Toezicht op onregelmatigheden) al is neergelegd dat de raad van commissarissen wordt geïnformeerd door de externe accountant over materiële onregelmatigheden binnen de vennootschap.

1.7.6 Verstrekking rapportages aan bestuur en raad van commissarissen

Volgens de eerste zin van deze bepaling ontvangen het bestuur en de raad van commissarissen op hetzelfde moment de management letter en het accountantsverslag van de externe accountant met zijn bevindingen en uitkomsten betreffende het onderzoek van de jaarrekening en het bestuursverslag en de management letter. De laatste vier woorden suggereren dat de externe accountant de door hem zelf opgestelde management letter aan een onderzoek onderwerpt. Dit is niet het geval. Deze woorden kunnen dan ook beter worden geschrapt.

Uit de tweede zin van deze bepaling volgt dat de auditcommissie inzage krijgt in materiële wijzigingen die de externe accountant op verzoek van het bestuur heeft aangebracht in de concept management letter dan wel het concept accountantsverslag. Deze passage vergt naar onze mening enige aanpassing. Het aan het bestuur voorleggen van de concept management letter en concept accountantsverslag is voor de externe accountant een belangrijk toetsingsmoment waarbij open communicatie met het bestuur een belangrijke voorwaarde is. Er kunnen zeer wel valide redenen zijn voor de externe accountant om wijzigingen aan te brengen. Het met de auditcommissie standaard moeten delen hiervan past wat ons betreft in het organiseren van wantrouwen. Het lijkt ons vooral belangrijk dat de raad van commissarissen inzicht krijgt in de belangrijkste onderwerpen van discussie tussen de externe accountant en het bestuur. Wij stellen daarom de volgende tekstaanpassing voor: *“De raad van commissarissen krijgt inzage in de belangrijkste discussiepunten tussen de externe accountant en het bestuur naar aanleiding van de concept management letter dan wel het concept accountantsverslag”*.

2.1.4 Deskundigheid

Volgens deze bepaling beschikt minimaal één commissaris over specifieke deskundigheid op het gebied van technologische innovatie en nieuwe business modellen. Naar onze mening is het van belang dat de raad van commissarissen in brede zin over voldoende deskundigheid beschikt om volwaardig toezicht te houden op het bestuur. Innovatie vindt ook plaats op niet-technologisch terrein en daarnaast moet de aanwezige deskundigheid vooral ook toepasbaar zijn op de betreffende onderneming/branche. Verder is ook de aanwezigheid van de nodige financiële expertise gewenst.

2.2.6 Evaluatie raad van commissarissen

Volgens deze bepaling evalueert de raad van commissarissen ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van het bestuur zijn eigen functioneren, het functioneren van de afzonderlijke commissies en dat van de individuele commissarissen. Het verdient aanbeveling om bij deze evaluatie met enige regelmaat gebruik te maken van externe begeleiding.

2.5.3 Verantwoordelijkheid bestuur voor cultuur

Volgens deze bepaling is het bestuur verantwoordelijk voor de inbedding van de cultuur in de onderneming. Naar onze mening draagt het bestuur vooral verantwoordelijkheid voor het creëren van de randvoorwaarden waarbinnen van een bepaalde cultuur sprake kan zijn.

2.7.4 Instellen speciale commissie

Volgens deze bepaling stellen het bestuur en de raad van commissarissen in overname-situaties een speciale commissie in ter voorbereiding van de besluitvorming hierover. Het lijkt beter om ervoor te zorgen dat in voorkomend geval voldoende onafhankelijke bestuurders en commissarissen beschikbaar zijn.

Principe 3.1 Beloningsbeleid bestuur

Volgens dit principe zet het beloningsbeleid bestuurders niet aan tot het nemen van risico's die strijdig zijn met de geformuleerde strategie. Met het oog op de in het voorgestelde principe 1.2 neergelegde risicobeheersing zou het beloningsbeleid evenmin in strijd mogen zijn met de door het bestuur vastgestelde 'risk appetite'. Wij stellen de volgende tekstaanpassing voor: "*Het beloningsbeleid zet bestuurders niet aan tot het nemen van risico's die strijdig zijn met de geformuleerde strategie en de vastgestelde risk appetite*".

4.1.3 Agenda

Uit wetgeving vloeit voort dat de algemene vergadering moet worden ingeschakeld bij het benoemen van een nieuwe accountant. Dit laatste ligt ook besloten in het door u voorgestelde principe 1.6 (Benoeming en beoordeling functioneren externe accountant). Met het oog daarop moet ook de benoeming van de externe accountant als apart agendapunt van de algemene vergadering worden behandeld en dientengevolge worden toegevoegd aan de in deze best practice bepaling opgesomde agendapunten.

4.1.7 Aanwezigheid externe accountant

Volgens deze bepaling woont de externe accountant de algemene vergadering bij en is hij daarin bevoegd het woord te voeren. Wij adviseren om hieraan toe te voegen, dat de externe accountant tijdens de algemene vergadering kan ingrijpen, wanneer door het bestuur en/of de raad van commissarissen mededelingen worden gedaan die naar zijn oordeel op basis van zijn kennis van de onderneming een materiële onjuiste voorstelling van zaken zouden geven. Deze zogenaamde 'herstelplicht' van de externe accountant volgt uit de eigen beroepsreglementering van de NBA.

De NBA activeert externe accountants om in de algemene vergadering actief het woord te voeren om zijn werkzaamheden toe te lichten. Met het oog daarop adviseren wij om in een best practice bepaling op te nemen dat de externe accountant zijn optreden in de algemene vergadering voorbereidt in overleg met de voorzitter van de raad van commissarissen.

Principe 4.2 Informatieverschaffing en voorlichting

Volgens uw toelichting bij het thema 'De (algemene vergadering van) aandeelhouders' vervangt dit principe een aantal bepalingen uit de huidige Code, te weten best practice bepalingen IV.3.1, IV.3.5, IV.3.6, IV.3.11, IV.3.15 en een deel uit het principe IV.3. De in deze opsomming genoemde IV.3.15 kunnen wij echter niet traceren.

4.2.2 Beschikbaarheid informatie in het Engels

Volgens deze bepaling wordt informatie aan (de algemene vergadering van) aandeelhouders standaard in het Engels en eventueel in het Nederlands beschikbaar gesteld.

Wij vragen ons af of het Engels zo dwingend moet worden voorgeschreven. Het lijkt logischer om uit te gaan van de taal die voor het grootste deel van aandeelhouders en overige stakeholders begrijpelijk is. Voor de jaarrekening en het bestuursverslag geldt overigens het wettelijk uitgangspunt dat deze in de Nederlandse taal worden opgesteld, tenzij de algemene vergadering heeft besloten tot het gebruik van een andere taal.